

Nr 65.

Ankom till riksdagens kansli den 20 april 1917 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion om viss ändring i villkoren för statsbidrag till folkskollärares avlöning.

(2:a avd.)

I en till statsutskottet hänvisad, inom andra kammaren väckt motion (nr 99) har herr N. Helger hemställt, att riksdagen måtte vidtaga sådan ändring i villkoren för statsbidrag till folkskollärares avlöning, att lärares skyldighet till avgång ur tjänsten, då han uppnått 60 års ålder och i vederbörlig ordning förklarats berättigad till hel pension, icke under åren 1917 och 1918 måtte äga tillämpning, annat än för det fall, att både vederbörande skolstyrelse och folkskoleinspektör ansåge hans fortsatta tjänstgöring vara till skada för folkskolan.

Till stöd för framställningen har motionären anført följande:

»De allvarliga ekonomiska bekymmer, det år efter år upprepade undanskjutandet av en lönereglering för folkskolans lärarekår medfört för medlemmarna av denna kår, hava i någon mån lättats genom de tillfälliga löneförbättringar, som riksdagen för senaste åren beslutat. Och det är att hoppas, att denna riksdag skall öka dessa tillfälliga löneförbättringar till belopp, som hjälpa flertalet av lärarne över de värsta svårigheterna.

För en del av dessa lärare medför emellertid uppskovet med den definitiva löneregleringen bekymmer, som icke kunna avhjälpas med löneförbättringar av tillfällig art. Detta är förhållandet med de lärare, som uppnått eller under den närmaste tiden uppnå 60 års ålder. Dessa lärare äro nämligen enligt de bestämmelser, som infördes i och med 1906 års lönereglering, skyldiga att, om de äro berättigade till hel

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 6 saml. 37 häft. (Nr 65—67.) 1

pension, avgå ur tjänsten, såvitt icke skolrådet medgiver, att de få kvarstå.

Om nu en 60-årig lärare under den närmaste tiden kommer i denna situation och nödgas avgå för ålderns skull, måste han under hela sin återstående livstid nöjas med den låga pension, som utgår efter nu gällande lönesatser, varemot, om han finge kvarstå i tjänsten, tills den nya löneregleringen bleve genomförd, pensionsbeloppet bleve avsevärt högre.

För att, så långt det kan ske utan skada för skolan, trygga dessa gamla lärares möjlighet att uppnå den högre pensionen torde det vara lämpligt att för den tid, som kan antagas återstå, innan en definitiv lönereglering träder i kraft, införa en sådan bestämmelse, att ifrågasvarande lärare icke må vara skyldig att avgå, såvitt icke både skolråd och folkskolinspektör finna det vara nödvändigt med hänsyn till skolans bästa.»

*Utskottets
yttrande.*

Det föreliggande förslaget innebär en tillfällig utvidgning av den redan nu förefintliga möjligheten för lärare att efter uppnådd pensionsålder kvarstå i tjänst, om vederbörande skolstyrelse så medgiver. Förslagets genomförande skulle för en del äldre lärare bliva synnerligen gagneligt och utskottet har därför, särskilt med hänsyn till det ytterligare uppskovet med lösningen av folkskollärarkårens löne- och pensionsfrågor, funnit förslaget värt beaktande. Utskottet har tagit i övervägande, huruvida ett bifall till den föreliggande framställningen skulle kunna föranleda sådana konsekvenser med avseende på andra tjänstemannagrupper, att förslaget ur denna synpunkt ej kunde förordas. Då emellertid förslaget innebär allenast en mindre betydande förändring i fråga om en vederbörande lärare redan tillkommande rätt, har utskottet ej funnit nu nämnda omständighet böra utgöra hinder för förslagets antagande. Ur vissa synpunkter torde det kunna förväntas, att förslagets genomförande även kan vara skolan till gagn. Med den nuvarande bristen på folkskollärare måste som bekant pensionerade lärare eller icke examinerade sådana i stor utsträckning antagas till vikarie vid folkskolorna, och det vill därvid synas mera ändamålsenligt att en äldre lärare bibehålles ytterligare någon tid å sin förutvarande plats än att han lämnar densamma för att taga anställning som vikarie vid annan skola. Ävenledes bör det vara en fördel ur det allmännas synpunkt att jämte den lokala skolmyndigheten även statens folkskolinspektör har att pröva spörsmålet om en lärares kvarstannande utöver uppnådda

60 år. Med en mindre jämkning i formuleringen av motionärens yrkande finner sig utskottet alltså böra tillstyrka den föreliggande framställningen.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att vad som i kungl. kungörelsen den 1 juni 1900 angående avlöning åt lärare vid folkskolor och småskolor § 1 mom. 5, sådant detta lagrum lyder enligt kungl. kungörelsen den 14 september 1906, föreskrives om skyldighet för lärare att, så snart han uppnått sextio års ålder och i vederbörlig ordning förklarats berättigad till hel pension, avgå från tjänsten, må under tiden från och med det kungl. kungörelse i ämnet trätt i kraft och intill utgången av år 1918 äga tillämpning allenast i det fall, att såväl vederbörande skolstyrelse som folkskolinspektör finna den pensionsberättigade lärarens avgång nödvändig med hänsyn till skolans bästa.

Stockholm den 20 april 1917.

På statsutskottets vägnar:

AXEL EKMAN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *O. M. Strömberg*, *S. H. Kvarnzelius*, *G. M. H. Ekelund*, *J. Nilsson*, *C. G. Ekman*, *O. Bergqvist*, *A. C. Lindblad*, *J. L. Widell*, *K. A. Malmberg*, *N. O. Bruce*, *A. R. Rooth* och *G. Österberg* samt

från andra kammaren: herrar *A. Ekman*, *H. Andersson* i Skivarp, *K. V. Rydén* i Malmö, *C. Persson* i Stallerhult, *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *G. Odqvist*, *A. Wiklund*, *J. Ström*, *A. Anderson* i Råstock, *K. O. Strid* och *E. F. Hellberg* i Lycksele.